

Fræðsluþjónusta Hafnarfjarðar
Skólaskrifstofa Hafnarfjarðar
Sérfræðiþjónusta við leik- og grunnskóla: Aðgerðaáætlun 2014 og staða haust 2015
Ágúst 2015

1. KYNNING

Tilfni þessarar greinargerðar er kynning á gerð og stöðu aðgerðaáætlunar fyrir sérfræðiþjónustu leik- og grunnskóla Hafnarfjarðar í kjölfar *Úttektar á fyrirkomulagi og framkvæmd sérfræðiþjónustu í sex sveitarfélögum* (Attendus fyrir mennta- og menningarmálaráðuneytið, 2014) þar sem Hafnarfjörður var eitt umræddra sveitarfélaga sem valið var samkvæmt ákveðnum úrtaksreglum. Markmið úttektarinnar var að greina stöðu sérfræðiþjónustu við leik- og grunnskóla landsins út frá nýjum lögum um skólastigin (frá árinu 2008) og reglugerðum (sem flestar komu út á árunum 2009-2011). Markmið úttektarinnar var þannig að átta sig á því hvernig regluverkið um sérfræðiþjónustu væri farið að skila sér í starfsemi sveitarfélaganna. Það væri skoðað þrátt fyrir að lög um grunnskóla hefðu ekki að fullu tekið gildi en það gerist fyrst skólaárið 2015-2016. Í skýrslunni er umfjöllun um Hafnarfjörð á bls. 22-29 og er meginviðfangsefni þessarar greinargerðar.

Þegar úttektin hófst skilaði sveitarfélagið greinargerð um uppbyggingu sérfræðiþjónustunnar (2013) til ráðuneytis menntamála og gerði einnig athugasemdir við drög að skýrslunni (2014). Bent er á þær skýrslur sérstaklega og því er efni þeirra ekki tekið saman hér að neinu marki.

Rétt er þó að kynna að sérfræðiþjónusta við leik- og grunnskóla er mjög víðtækt hugtak sem vísar til stuðningsþjónustu sem ætluð er nemendum og foreldrum en einnig starfsfólki skólanna. Þó verður að átta sig á að sumt starfsfólk skólanna er skilgreint sem hluti sérfræðiþjónustu (t.d. sérkennarar, náms- og starfsráðgjafar) en aðrir ekki (t.d. almennir kennarar og skólastjórnendur) á meðan aðrir starfsmenn sérfræðiþjónustunnar starfa á Skólaskrifstofu Hafnarfjarðar (t.d. skólasálfræðingar, talmeinafræðingar og sérkennslufulltrúar/-ráðgjafar, þróunarfulltrúar). Umrædd stuðningsþjónusta við skólana, gjarnan nefnd stoðþjónusta, skiptist í meginatriðum í þrennt, þ.e. sérfræðiþjónustu á vegum sveitarfélagsins, félagsþjónustu á vegum sveitarfélags og ríkis og heilbrigðisþjónustu á vegum ríkisins. Til sérfræðiþjónustunnar heyrir t.d. sálfræðiþjónusta, talmeinaþjónusta, nýbúakennsla, sérkennsla og forvarnarmál; til félagsþjónustu barnavernd og lögreglumál og til heilbrigðisþjónustu tilheyrir þjónusta frá heilsugæslu (m.a. Proska- og hegðunarstöð heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins, ÞHS), Landsspítala (BUGL) og öðrum ríkisstofnunum eins og Greiningarstöð ríkisins (GRR). Allar þessar þjónustuaðilar eru mikilvægir samstarfsaðilar sérfræðiþjónustu sveitarfélaga sem ber þó sjálf meginábyrgðina í þeirri framkvæmd að veita nemendum viðeigandi stuðning í námi sínu og skólagöngu og samhæfa við aðra stuðningsþjónustu sveitarfélags og ríkisvalds.

Svona rétt til kynningar þá er það meginábyrgðarmáttíð í skipulagi sérfræðiþjónustu við leik- og grunnskóla að hún er unnin í launþegavinnu af starfsfólki Skólaskrifstofu og skólanna í Hafnarfirði. Verkefni sérfræðiþjónustunnar hafa einnig breyst með tímanum frá því að byrja sem aðstoð við nemendur sem þyrftu sérstakan stuðning í námi vegna þroskaskerðingar (s.s. lestrarkennslu) og hegðunarvanda (s.s. tilfinningavandi) í það í dag að ná til bæði nemenda vegna sértækra örðugleika (náms-, hegðunar-, félags-, þroska- og tilfinningavandi) og almennra viðfangsefna (t.d. kennslu tvítýngdra nemenda og almennra forvarna). Þannig nær sérfræðiþjónustan bæði til almennu kennslufræðinnar sem nær til allra nemenda og sérkennslufræðinnar sem nær aðeins til sumra nemenda og þá þeirra sérstaklega sem þurfa mikinn sérstuðning af ýmsum ástæðum. Yfirmaður sérfræðiþjónustunnar er sviðsstjóri fræðsluþjónustunnar en verkefni hennar dreifast stjórnunarlega á þrjá aðra starfsmenn Skólaskrifstofunnar, þ.e. þróunarfulltrúa leik- og grunnskóla og deildarstjóra sálfræði- og talmeinaþjónustu, ef frá er talið að aðrir starfsmenn hennar starfa undir verkstjórn skólastjórnenda í einstaka skólum (t.d. náms- og starfsráðgjafar, sérkennarar).

2. INNGANGUR

Í umræddri skýrslu er kynnt samantekt á sérfræðipjónustu við leik- og grunnskóla í Hafnarfirði sem unnin er út frá viðtölum starfsfólks Attendus við rýnihópa (foreldra, starfsmanna skólanna og starfsfólks sérfræðipjónustunnar) auk spurningakönnunar sem lögð er fyrir foreldra og starfsfólk skólanna. Á grunni þess leggja skýrsluhöfundar til margvíslegar aðgerðir til úrbóta og eru þær alls 19. Þær eru þessar:

Mögulegar aðgerðir Hafnarfjarðar til úrbóta samkvæmt skýrslu Attendus (bls. 22-28).

4.1 Skipulag og framkvæmd sérfræðipjónustu

- i. Staðið verði fyrir árlegri kynningu á sérfræðipjónustu fyrir (a) starfsmenn og (b) foreldra.
- ii. Sveitarfélagið styðji sérstaklega við starfsmenn grunnskóla.
- iii. Auka samstarf við ríkisstofnanir um málefna nemenda.
- iv. Leita þarf leiða til að létta álagi af starfsfólki Skólaskrifstofa.
- v. Tilfærsla milli leik- og grunnskóla feli í sér sömu þjónustu fyrir nemendur.
- vi. Bætt verði aðgengi, aðbúnaður og aðstaða í skólunum.
- vii. Aukin upplýsingamiðlun milli sérfræðipjónustu, barnaverndar og heilsugæslu.
- viii. Betri upplýsingagjöf milli skólastiga um 6 ára nemendur.
- ix. Foreldrar fái aðgengi að gögnum.
- x. Skólar veiti báðum foreldrum nægar upplýsingar um málefni barna sinna.
- xi. Leita leiða til að stytta biðtíma í greiningum.
- xii. Foreldrar séu upplýstir um aðgengi að túlkapjónustu.

4.2 Starfshættir sérfræðipjónustu

- xiii. Að lokinni endurskoðun þarf að kynna verkferla og verklagsreglur fyrir starfsmenn og foreldra.
- xiv. Efla forvarnir í skólastarfi enn frekar.
- xv. Huga að forvörnum fyrir nemendur af erlendu bergi sérstaklega.
- xvi. Auka eftirfylgni og mat á árangri í vægari málum.
- xvii. Sveitarfélagið skoði aðkomu sína að almennri ráðgjöf og fræðslu til foreldra.
- xviii. Sérfræðipjónustan skilgreini stuðning sinn við foreldrafélög, foreldra- og skólaráð skólanna.
- xix. Frekari stuðningur við foreldrastarf í gegnum formlegt samráð.

Skólaskrifstofa Hafnarfjarðar hefur skoðað aðgerðatillögurnar og unnið með þær allt frá útkomu skýrslunnar þótt sumar aðgerðir hafi reyndar verið farnar í gang áður en úttektin kom til. Hér áfram er kynnt aðgerðaáætlun sem sérfræðipjónustan hefur unnið eftir og staða mála haustið 2015. Farið er í hverja tillögu úttektar ráðuneytisins, röksemd hennar, aðgerðaráætlun sérfræðipjónustunnar og sjónarmið hennar í framkvæmd hennar, m.a. mikilvægi, staða og eðli í framkvæmd. Í lokin eru dregin saman sjónarmið og áherslur sérfræðipjónustunnar í þeim aðgerðum sem hún vinnur að þessi misserin.

Almennur hluti skýrslu Attendus er því utan umfjöllunar hér í þessari greinargerð þótt áhugaverð sé í sjálfu sér.

3. AÐGERÐAÁÆTLUN MEÐ STÖÐUMATI HAUSTIÐ 2015

Hér áfram verður kynnt aðgerðaáætlun sérfræðipjónustu út frá áherslum úttektar Attendus (en ekki endilega því sem sérfræðipjónustan er sjálf að vinna að og því eru umbótaverkefni hennar fleiri en koma fram hér áfram). Sérstaklega verður nú vikið að hverri aðgerðartillögunni 19 sem er að finna í skýrslu Attendus og skýrð sjónarmið sérfræðipjónustunnar til þeirra og viðbrögð eftir atvikum. Farið er eftir þeirri röð sem tillögurnar birtast í skýrslunni sjálfri undir tveimur undirköflum, 4.1. og 4.2. Verður nú rætt um hverja þessara 19 tillagna.

4.1 Skipulag og framkvæmd sérfræðipjónustu

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
i. Staðið verði fyrir árlegri kynningu á sérfræðipjónustu fyrir (a) starfsmenn og (b) foreldra.	<i>Ónóg vitneskja um sérfræðipjónustuna meðal starfsfólks og foreldra.</i>	<ul style="list-style-type: none">Útbúin verði kynning á sérfræðipjónustunni og komið á framfæri við foreldra og starfsfólk.	<ul style="list-style-type: none">Kynning tilbúin í starfsáætlanir grunnskóla. Í skoðun með frekari kynningar.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Spurning um „kynningu á sérfræðipjónustunni“ getur falið í sér margt og óljóst hvað slíkt felur í sér nákvæmlega, þ.e. kynning á sérfræðipjónustunni sem hlutverki hennar og starfsfólki eða margvíslegum verkefnum sem eru stöðugt í kynningu hjá okkur. Þannig fær t.d. nýtt starfsfólk við grunnskóla árlega kynningu á SMT-skólafærni og fræðslu um forvarnir kynferðislegs ofbeldis gagnvart börnum. Í skólunum er veitt fræðsla um margvíslega þætti sem snýr að sérfræðipjónustu, t.d. fræðsla fyrir starfsfólk um einelti, ADHD, SMT, eftir því sem skólarnir óska eftir og sömuleiðis hagsmunahópum foreldra eftir því sem við á og óskað er eftir. Fræðsluþörfin er þá gjarnan aðstæðubundin, þ.e. kemur til vegna sérstakra aðstæðna í hverjum skóla. Þannig kynnis skólasálfræðingur verkefni sín í viðkomandi skóla frekar en að almenn kynning sé eins fyrir alla starfsmenn.
- Sérfræðipjónustan hefur ekki talið það meginverkefni sitt að vera stöðugt að kynna sjálfa sig og starfsmenn hennar. Frekar hefur þjónusta verið kynnt einstaka foreldrum eftir því sem talið hefur verið þörf fyrir út frá þörfum barna þeirra. Þannig hefur áherslan verið á sérhæfðar kynningar frekar en almennar því það sé spurning um hagkvæmnissjónarmið. Þannig teljum við að þeir foreldrar sem hafi þörf fyrir sérstaka þjónustu fái fræðslu eftir því sem við á hverju sinni. T.d. fá foreldrar 6 ára barna með miklar sérþarfir og eru á leið í grunnskóla sérstaka þjónustu við val á skólaúrræði grunnskóla. Starfsfólk skóla bendir foreldrum á nauðsynlega þjónustu þegar vandi barna gefur slíkt til kynna, s.s. vegna ADHD eða einhverfu og þá fer í gang greiningarferli í skóla. Stöðug kynning er því í gangi þótt foreldrar sem „ekki hafa þörf á slíkri þjónustu“ viti ekki af því líkt og má kannski lesa út úr könnun sem lá að baki þessari tillögu.
- Kynning ein og sér er þó ekki nægileg. Samhliða umræddri kynningu er verið að fara yfir allar verklagsreglur sérfræðipjónustunnar sem snúa að margvíslegri þjónustu sem nemendum stendur til boða og nýja regluverkið krefst. Margar reglur eru þegar klárar en aðrar eru enn í endurskoðun. Þegar lokið er endurskoðun þeirra mun þær kynntar, bæði starfsfólki og foreldrum. Megináhersla okkar hefur því ekki verið á kynningu heldur á því á ðverklagsreglur og vinnuferlar séu nægilega skýrir og vinni sem mest að lausnum í námi nemenda.
- Samhliða kynningu á starfsháttum sérfræðipjónustunnar, þ.e. verkefnum og verklagsreglum, er unnið að því að opna fyrir það að foreldrar geti sótt um alla þjónustu til sérfræðipjónustunnar á rafrænan hátt í gegnum vef Hafnarfjarðar. Þrátt fyrir það að foreldrar geti þá sótt um alla þjónustu rafrænt teljum við samt að í mörgum tilvikum séu það skólarnir og sérfræðipjónustan sem bendi foreldrum á þjónustu hverju sinni og hafi frumkvæði að slíku frekar en foreldrar.

Staða haustið 2015:

- Kynning á stoðþjónustu við grunnskólaforeldra, með áherslu á þann stuðning sem sérfræðipjónusta sveitarfélagsins stendur fyrir, hefur verið í vinnslu í nokkur ár. Vorið 2015 voru tilbúin kynningardrög fyrir grunnskólann og ætlunin er að birtist í starfsáætlunum grunnskóla bæjarins fyrir árið 2015-2016. Hvernig hugað verði að frekari kynningu á sérfræðipjónustunni er í skoðun. Þannig hefur áhersla sérfræðipjónustunnar í Hafnarfirði verið sú að ljúka innleiðingarferlum vegna nýrra aðalnámskráa skólastiganna með starfsfólki ÁÐUR en kynningar fara til foreldra. Þar sem aðalnámskrár skólastiganna koma ekki til framkvæmda að fullu fyrr en skólaárið 2015-2016 hafa kynningar til foreldra beðið á meðan undirbúningur meðal starfsfólks er í gangi.
- Aðeins lítill hluti umsóknarferla sérfræðipjónustunnar eru komnir í rafrænt umsóknarferli í ágúst 2015 en vænst er frekari vinnu og úrlausna hér skólaárið 2015-2016.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
ii. Sveitarfélagið styðji sérstaklega við starfsmenn grunnskóla.	<i>Ónógur stuðningur sé við starfsfólk skólanna, sérstaklega grunnskóla.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Greint verði hvaða stuðning sem starfsfólk grunnskóla vantar sérstaklega. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eftir er að móta hvernig upplýsingaöflun muni eiga sér stað og hvenær aflað.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Sérfræðipjónustan veitir starfsfólki skólanna margvíslega þjónustu og líklega mest í tengslum við einstök börn sem þurfi mikinn stuðning, s.s. ráðgjöf, vinna í teymisráði, SMT-skólafærni. Þannig fái 20-30% nemenda í grunnskólum sérstuðning í formi sérkennslu og kennsluráðgjöf í tengslum við sérkennslu, sálfræðipjónustu, talmeinaþjónustu og aðra sértæka þjónustu. Þar er mikilverðasti stuðningur við starfsfólk. Hvort þeir óski eftir öðrum eða meiri stuðningi af sama tagi er því mjög óljóst samkvæmt skýrslunni. Er þetta t.d. krafa starfsfólks skóla um meira fjármagn til stuðnings við nemendur (sérkennsla, þroskaþjálfun, iðjuþjálfun o.þ.h.) frekar en ráðgjöf sérfræðipjónustunnar?
- Það er sjónarmið sérfræðipjónustunnar að það sé mikil fræðsla í gangi og hugsanlega mjög mikil miðað við sérfræðipjónustur annarra sveitarfélaga á landinu, ekki síst í fámennari sveitarfélögum. Þannig er í Hafnarfirði mjög mikil og sérhæfð þjónusta varðandi nemendur með hegðunarvanda (SMT-skólafærni sem hluti PMTO) og samstarf við Blátt áfram um fræðslu til allra starfsmanna um varnir kynferðislegs ofbeldis gagnvart börnum (Verndarar barna). Etta er aðeins brot margvíslegrar fræðslu sem árlega fer fram, bæði kostuð af sveitarfélaginu bein en einnig af fjármunum sem sóttir eru í Endurmenntunarsjóð grunnskóla (því ríkið ber ábyrgð á endurmenntun kennara og ráðgjöfsérfræðipjónustu hlýtur að flokkast þar undir).
- Ef það sjónarmið er í gangi að ónógur stuðningur sé til staðar við starfsfólk skólanna þarf einfaldlega að fá meiri upplýsingar um það. Er það spurning um meira fjármagn eða ráðgjöf/fræðslu til kennara?
- Innan sérfræðipjónustunnar eru frekar áhyggjur gagnvart starfsfólki leikskóla en starfsfólki grunnskóla. Nálægt 50% starfsmanna leikskóla í Hafnarfirði er ófaglærð og það háir faglegu starfi. Það á ekki síst þegar um er að ræða börn með sérþarfir sem eru aðalskjólstaðingar sérfræðipjónustunnar.

Staða máls haustið 2015:

- Áframhaldandi þjónusta er við starfsmenn með almennri fræðslu. Ekki hafa komið fram nánari upplýsingar um hvað skorti hér eða hvernig þess verði leitað.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
iii. Auka samstarf við ríkisstofnanir um málefni nemenda.	<i>Ónóg samráð í gangi að mati starfsfólks sérfræðipjónustu</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Engin sérstök tillaga 	<ul style="list-style-type: none"> • Ákveðið samstarf er í gangi sem þarf tíma til að þróast

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Það er sjónarmið sérfræðipjónustunnar að samstarf við félagsþjónustu og heilbrigðisþjónustu sé mikilvægt því þeim sé ætlað ákveðið hlutverk í þyngrri málum. Ef sú þjónusta er ekki til staðar strax og hennar er þörf er hættu á að rof komi í þjónustu við nemendur. Slíkt getur hamlað árangri ef mikil bið er í þjónustu ríkisstofnana í slíkum tilvikum. Það leikur enginn vafi á að þjónustupörf er að aukast og það helsta sem sést í ríkiskerfinu er breyting á ferlum þar til að fækka þjónustumöguleikum (t.d. GRR). Árangur í starfi sérfræðipjónustu sveitarfélagsins er þannig háður að ríkisstofnanir veiti sinn hluta þjónustu á heppilegum tíma.
- Vandinn. Í reynd tvöfaldur biðlisti í mörgum tilvikum fyrri nemendur/skóla, þ.e. fyrst gagnvart sérfræðipjónustu sveitarfélags og síðan aftur hjá ríkinu. Dæmi: Bið um greiningu á barni hjá sálfræðingi sem bendir til frekari vanda og þá er ætlast til að máli barns sé vísað lengra (t.d. GRR, PSH, Barnahús) og þá tekur annar biðlisti við. Frá sjónarhóli skóla og foreldra koma því röð biðlista, mislangir.

Staða haustið 2015:

- Sveitarfélagið er háð afstöðu ríkisstofnana hér sem virðast skilgreina verkefni sín sjálf án þess að leita samráðs um slíks samstarfs sem óhjákvæmilega hefur í mörgum tilvikum áhrif á sérfræðipjónustu sveitarfélaga. Dæmi um slíkt eru t.d. breytingar á verklagsreglum Greiningarstöðvar ríkisins árið 2015 um minnkun á þjónustu við fjölda skjólstæðinga (sem færast þá algjörlega á sveitarfélögin) en aukningu á þjónustu við fáa skjólstæðinga (og óljóst er hvort slíkt hefur áhrif til minnkunar á þjónustu sveitarfélaganna við þau). Meginatriðið er ekki breytingin á verklagsreglum ríkisstofnana heldur ekkert samráð við sérfræðipjónustu sveitarfélaganna um slíkt. Ríkisstofnanir virðast hafa sjálfðæmi í slíkri ákvarðanatöku þrátt fyrir að sveitarfélögin séu samráðsaðili að máli en hafa samt ekki aðkoma að borðinu um framkvæmd þjónustu því ríki(svaldið) tekur þær ákvarðanir einhliða). Það gerir að verkum að sérfræðipjónusta sveitarfélags á svo erfitt með að skilja að það sé gagnrýnt fyrir skort á þjónustu eða samráði við skjólstæðinga sína.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
iv. Leita þarf leiða til að létta álagi af starfsfólki Skóla-skrifstofa.	Miklir biðlistar í gangi.	• Verkferlar og verklag sérfræðipjónustu endurskoðað.	• Er enn í gangi haustið 2015.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Biðlistar eru í gangi, mislangir og mismiklir eftir því hvaða þjónustukröfur eru í gangi og óljóst hvort þeir séu í öllum tilvikum eðlilegir. Stöðugt er verið að endurraða forgangi til að leita leiða til að stytta biðtíma og biðlista. Að lokum eru biðlistar háðir fjármagni sem sveitarfélagið veitir til sérfræðipjónustunnar sem að lokum er fjárhagsáætlunarmál sveitarfélagsins sem lýtur sérstökum lögum umfram verkefni sérfræðipjónustunnar. En þrátt fyrir að biðlistar séu í gangi er það hluti verklagsreglna okkar að börn fái þjónustu sem næst þeim vanda sem áætlaður er. Dæmi: Komi fram grunur um einhverfu hjá barni þarf það að fara í formlegt greiningarferli er um leið er hafin vinna með barni út frá vinnubrögðum sem henta vel einhverfum nemendum.

Staða haustið 2015:

- Varðandi verklag sérfræðipjónustunnar og áhrif þess á biðlista er lögð áhersla á að skólar veiti nemendum þjónustu í formi heppilegra aðgerða meðan beðið er eftir greiningum. Greiningarbeiðnir benda til ákveðins vanda og því hægt að vinna með ákveðnar aðgerðir meðan beðið er ítarlegri greininga. Út á það ganga verklagsreglur sérfræðipjónustunnar sem unnið er eftir í dag.
- Helst hefur verið bið eftir þjónustu talmeinafræðinga og þá sérstaklega í leikskólum. Tillögur hafa komið fram um aukningu á þeirri þjónustu og er það í sérstakri skoðun.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
v. Tilfærsla milli leik- og grunnskóla feli í sér sömu þjónustu fyrir nemendur.	<i>Rof í þjónustu milli skólastiga, þ.e. skerðing við flutning í grunnskóla</i>	<ul style="list-style-type: none"> Skoðuð verða einstök dæmi ef þau koma fram. 	<ul style="list-style-type: none"> Engin sérstök dæmi hafa komið fram.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Það er ekki sjálfgefið að barn sem fær þjónustu í leikskóla fái það í grunnskóla sömuleiðis. Það á sér stöðugt mat á þörfum nemenda um stuðning, til minnkunar eða aukningar eftir aðstæðum.
- Það er staðreynd að mun meira fjármagn hlutfallslega fer til stuðnings nemendum í grunnskóla en leikskóla. Hvort í einhverjum tilvikum að börn sem hafi fengið sérhæfða þjónustu í leikskóla en ekki í grunnskóla þrátt fyrir þarf þar um þörfum við að fá einstök dæmi/tilvik þar um. Og komi þau fram verði þau skoðuð. En fyrirfram er ekki hægt að skilgreina að börn fái sömu þjónustu í leik- og grunnskóla þótt alltaf sé leitast til þess að veita fullnægjandi þjónustu. En hún takmarkast alltaf af fjárhagsáætlunum sveitarfélagsins sem er lokaákvörðun um veitingu þjónustumagns.

Staða haustið 2015:

- Sérfræðipjónustan hefur ekki fengið þau sérstaklega inn á sitt borð þótt þessi umræða hafi heyrst. En gerist slíkt verða slík máluð skoðuð sérstaklega.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
vi. Bætt verði aðgengi, aðbúnaður og aðstaða í skólunum.	<i>Óljósar raddir um misjafnt rými í skólunum.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Leitað verði eftir upplýsingum frá öllum skólum og hvar hugsanlega sé skortur á aðgengi, aðbúnaði og aðstöðu. 	<ul style="list-style-type: none"> Engar sérstakar, nýjar upplýsingar hafa komið fram um hvar vöntun sé til staðar.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Leik- og grunnskólar bæjarins eru byggðir út frá byggingastöðlum á hverjum tíma sem miða að því að aðgengi, aðbúnaður og aðstaða í skólum sé til að skólastarf verði fullnægjandi, einnig til að sinna sérfræðipjónustu. Við teljum svo vera og höfum ekki beint dæmi um annað. Hins vegar getur verið að kröfur um þjónustu í skólum séu að aukast um þætti sem ekki voru til staðar áður, s.s. til iðjuþjálfunar í húsnæði leikskóla sem eru ekki hannaðir til slíks. Í skýrslunni er óljóst um hvaða þætti sé að ræða sem bæta verður úr. Almenn umfjöllun dugar ekki til að veita næga upplýsingagjöf hér.
- Þá er sömuleiðis óljóst um staðla um aðbúnað, aðgengi og aðstöðu sem skuli vera til staðar og það mál sé stærra en svo að sveitarfélagið geti brugðist hér við. Það er málefni ríkis og sveitarfélaga að skilgreina slíkt ef svo á að vera. Þar hefur sveitarfélagið ekki neina staðla við að styðjast og á meðan svo er er erfitt fyrir sveitarfélagið að sjá hvað vantar. Einstök dæmi um vöntun þurfa að koma fram. Kannski má líka halda því að of óljóst er hvaða áhrif lagaregluverkið um skólastigin frá 2008 hafði á aukna fjárþörf sveitarfélaga til aðgengis, aðbúnaðar og aðstöðu hafi breyst og slíkt væri skilgreint. Sveitarfélagið hefur ekki fengið nein skýr skilaboð eða fjármagn um slíkt.

Staða haustið 2015:

- Óljóst hvar umræddar takmarkanir eru, hvers eðlis þær eru og eftir að leita sérstaklega að þeim.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfunda að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
vii. Aukin upplýsingamiðlun milli sérfræðipjónustu, barnaverndar og heilsugæslu.	<i>Starfsfólk skóla kvartar um að upplýsingamiðlun sé ekki nægileg til þeirra.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Formlegt samstarf umræddra aðila haldi áfram. 	<ul style="list-style-type: none"> Samráðshópur er starfandi en upplýsingamiðlun er mest í aðra áttina, þ.e. frá skólunum.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Það hefur verið langvarandi sjónarmið hjá starfsfólki skóla að upplýsingagjöf til skólakerfis frá öðrum aðilum (heilbrigðis- og félagskerfi) séu aðeins í aðra áttina og það viti ekki nægilega vel hvað verði um veitta upplýsingagjöf frá skóla, þ.e. gagnkvæmni er ekki í gangi. Hér hafa farvegir trúnaðarferla fagstétta verið ákveðinn þröskuldur í upplýsingamiðlun sem orsakar mun á sjónarhornum. Óljóst er hvort þessi þröskuldar eru hindrun eða hvort starfsfólk skólakerfis verði að lifa við það að vita ekki hvað gerist fyrir tilstilli hinna kerfanna án þess að slíkt valdi ónógri samhæfingu í aðgerðum gagnvart einstaka nemendum. Fagkerfið í dag gerir því ráð fyrir takmarkaðri upplýsingagjöf milli aðila sem sérfræðipjónustan ein stýrir ekki heldur samráð kerfanna allra. Hvort umrætt fyrirkomulag sé í heildina takmarkandi í því að þjónusta, með viðeigandi aðgerðum gagnvart nemendum og fjölskyldum þeirra, er hluti af stærri umræðu og leysist því ekki af sérfræðipjónustunni í sjálfu sér.
- Það er meginsjónarmið sérfræðipjónustunnar að samráð og samhæfing þjónustu allra fagkerfi þurfa að vera til staðar í teymisvinnu af margvíslegu tagi. Allt verklag sérfræðipjónustunnar miðar að slíku. En hvort núverandi trúnaðarkerfi fagstétta á Íslandi sé fullnægjandi verður samræða þess sjálfs að svara (sjónarmið erlendis frá eru frekar í þá átt að trúnaðarkerfi einstakra fagstétta séu hindrun en það er önnur saga, gjarnan rökstudd með vilja foreldra sem grunnþátt slíkrar þagmælsku).

Staða haustið 2015:

- Það er fast samráð með þessara þriggja kerfa með formlegum samráðsfundum um afmörkuð málefni, þ.e. einstaka nemendur. Margvíslegt samráð er að auki, t.d. í nemendaverndarráði skóla og öðrum sérstökum samráðsfundum um einstaka nemendur (teymi með fullt'ruum allrar kerfa sem koma að máli barns hverju sinni). Slíkt samstarf færir form á ákveðna upplýsingamiðlun og samhæfingu milli kerfanna sem er til góðs. Hvort slíkt er fullnægjandi mun reynslan leiða í ljós því form á samstarfi breytist með nýjum þörfum og aðstæðum og er stöðugt til umræðu innan sérfræðipjónustunnar á reglulegum (vikulegum, á tveggja vikna, mánaðarlegum) fundum hennar.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfunda að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
viii. Betri upplýsingagjöf milli skólastiga um 6 ára nemendur.	<i>Kvartað um að upplýsingar berist ekki til umsjónarkennara í 6 ára bekk frá leikskóla sem lagðar hafi verið fram.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Endurskoða verkferla og verklag í skóla-skilum 6 ára nemenda. 	<ul style="list-style-type: none"> Nýtt verklag tekið upp haustið 2015 og fer í endurskoðun strax eftir það.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Það sjónarmið hefur verið í gangi að upplýsingagjöf milli skólastiga hafi ekki verið fullnægjandi í því að allar nauðsynlegar upplýsingar frá leikskólakennurum hafi ekki borist nægjanlega vel til grunn-skólakennara. Slíkt hafi orsakað rof í þjónustu við börn. Þessi orðræða er í gangi en óljóst með hver er veruleikinn að baki henni. En sérfræðipjónustan hefur talið það ábyrgð sína að skoða leiðir til að endurskoða verklag við upplýsingamiðlun á mörkum skólastiganna.

Staða haustið 2015:

- Nýtt verklag fyrir upplýsingamiðlun leik- og grunnskóla í Hafnarfirði tók gildi fyrir skólaárið 2015-2016. Það er ekki að fullu komið í gildi svo reynsla þess er ekki komin í ljós. Nýja verklagið er reyndar gagnrýnt harkalega af skólastjórnendum grunnskólanna sem telja að nýja verklagið reynist þeim ekki til bættrar upplýsingagjafar, nema síður sé. Eftir er að láta reyna betur á þá upplýsingagjöf sem snýr að grunnskólakennurum. Umrætt verklag mun því fara í endurskoðun á haustmánuðum 2015 til að vera viss um að breytt fyrirkomulag verði örugglega til framfara.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfunda að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
ix. Foreldrar fái aðgengi að gögnum.	<i>Um helmingur foreldra segist ekki hafa fengið aðgang að gögnum.</i>	<ul style="list-style-type: none">• Kynna foreldrum möguleika á aðgengi að gögnum.	<ul style="list-style-type: none">• Fræðsla um aðgengi komin í drög að starfsáætlun skóla.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Það er meginsjónarmið sérfræðipjónustunnar að varðveisla trúnaðargagna sem lúta að málefnum einstakra nemenda með sérþarfir sé grundvallaratriði. Ákveðið verklag er um varðveislu gagna. Sömuleiðis hafa forráðamenn nemenda alltaf aðgengi að gögnum um börn og fá jafnóðum aðgengi að nauðsynlegum upplýsingum sem til verða, t.d. niðurstöðum greininga. Einnig fá foreldrar sérstaklega afhent fleiri gögn ef óskað er eftir þeim sérstaklega, s.s. það er lýtur að stjórnsýslulegum ferlum við úrvinnslu máls ef slíkt á við.
- Sérfræðipjónustan veitir foreldrum aðgang að öllum eldri persónugögnum barna sinna sé óskað eftir því.
- Þegar greiningar eru unnar fá foreldrar alltaf sjálfkrafa afrit af þeim án þess að óska þeirra sérstaklega.

Staða haustið 2015:

- Óbreytt en frekari kynningar framundan.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfunda að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
x. Skólar veiti báðum foreldrum nægar upplýsingar um málefni barna sinna.	<i>Foreldrar í sameiginlegu forræði kvarta undan að fá ekki nægar upplýsingar í samræmi við rétt sinn skv. barnalögum.</i>	<ul style="list-style-type: none">• Ekkert sérstakt verkefni í gangi, á að vera í ferli.	<ul style="list-style-type: none">• Unnið er eftir barnalögum.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Umrædd tillaga snýr ekki að sérfræðipjónustunni sérstaklega heldur öllu skólastarfi leik- og grunnskóla. Það hefur verið meginleiðarstefið að veita foreldrum upplýsingum um börn sín í samræmi við réttarstöðu og lagaákvæði þess efnis. Þetta verkefni er mest í höndum hvers skóla og þar miðlun til foreldra í gegnum upplýsingakerfi skóla (Mentor/Námfús og Stjórnandann). Stundum vill það vera tæknilegt vandamál í framkvæmd umræddra laga frekar en ætluð framkvæmd, þ.e. kerfi veita aðeins upplýsinga til annars foreldris og/eða ónógar upplýsingar séu um lagastöðu foreldra í einstaka tilvikum sem foreldrar þurfa að veita vitneskju um áður en þetta er mögulegt.
- Sérfræðipjónustan mun áretta áherslur sínar í því að framfylgja ákvæðum barnalaga.

Staða haustið 2015:

- Óbreytt staða en skoðað frekar.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfunda að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
xi. Leita leiða til að stytta biðtíma í greiningum.	<i>Mislangur biðtími í einstökum þjónustu, allt upp í ár.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Fara yfir verklag til að vinna að því að biðlistar séu eðlilegir. 	<ul style="list-style-type: none"> Óljóst hvort biðlistar hafi styst, er í skoðun.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Stöðugt verkefni að mæta öllum óskum um greiningar. Núna mikil fjölgun talmeina greininga þar sem verið er að skoða hvað sé hægt að gera. Fjölgun talmeinaþeidda í samhengi við fjölgun talmeinafræðinga.

Staða haustið 2015:

- Greiningarbeiðnum hefur ekki fækkað umtalsvert en verið er að skoða með fækkun biðlista í talmeinaþjónustu. Verktakar hafa einnig verið ráðnir tímabundið til að grynna á biðlistum í talmeinaþjónustu, þ.e. skólaárið 2014-2015, og er áfram í skoðun.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfunda að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
xii. Foreldrar séu upplýstir um aðgengi að túlkajónustu.	<i>Það viti ekki allir foreldrar um rétt til túlkajónustu (72% samkvæmt könnun).</i>	<ul style="list-style-type: none"> Aukið fjármagn til túlkajónustu. 	<ul style="list-style-type: none"> Túlkun veitt í nauðsynlegum viðtölum.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Það er ekki skrytið að það viti ekki allir um túlkajónustumöguleika. Starfsfólk skóla/sérfræðipjónustunnar kallar eftir túlkum þegar ástæða/tilefni er til, þ.e. í öll samtöl sem tengjast málefnum einstakra nemenda og einhver vafi er á því að foreldrar skilji íslensku nægilega vel
- Þess utan munum við kynna möguleika á túlkajónustu í upplýsingagjöf sérfræðipjónustunnar í starfsáætlanir skóla (en þær eru eingöngu á íslensku og ná því lítið til þeirra sem skilja ekki íslensku). Svo við höfum talið það bestu leiðina að fá túlka þar sem þörf er á frekar en að kynna þá möguleika sérstaklega. Starfsfólkið kallar til túlkajónustu eftir nauðsyn.
- Svo er það sérstakt viðfangsefni að skilgreina hvenær foreldrar skuli fá túlkajónustu. Túlkajónusta nær til viðtala til foreldra en þá eru aðrir þættir í skólastarfinu úttundan, s.s. almennir foreldrafundir í skólum, fræðslufundir (um forvarnir m.a.) og sérstök skilaboð til foreldra. Í þeim skilningi missa foreldrar af erlendu bergi alltaf af einhverri upplýsingaöflun sem þeim er nauðsynleg. Það sem gefið er hér til kynna að sjónarmiðið er hér að túlkajónusta sé frekar málefni sérfræðipjónustu en erlenda foreldra, þ.e. sérfræðipjónustan tryggir að hún geti miðlað upplýsingum en erlendir foreldrar hafa hér lítinn frumkvæðisrétt.

Staða haustið 2015:

- Á árinu 2014 og árinu 2015 hefur verið aukið fjármagn í málaflokkinn, t.d. fengu grunnskólarnir í bænum sérstaka 2,5 milljón króna aukningu á framlögum til að bæta túlkajónustu. Svo það er aukning á fjármunum til túlkajónustu og áætla má að hún muni aðeins aukast á næstu árum – sérstaklega ef ríkisvaldið sinnir ekki betur íslenskukennslu til nýrra íbúa sem ekki hafa íslensku að móðurmáli. Það hlýtur að vera mikilvægt að allir geti orðið sjálfbjarga á íslensku.
- Aukin upplýsingagjöf til erlendra foreldra á vef bæjarins er búið að þýða en eftir er að koma á vef bæjarins því hann er í endurskoðun.
- Sérstakur samráðshópur er kominn hjá bænum til að samhæfa málefni erlendra borgara á Íslandi og þjónustu við fjölskyldur þeirra. Er í höndum fjölskylduþjónustu bæjarins og en ekki fræðsluþjónustu sem sérfræðipjónustan heyrir undir en fræðsluþjónustan á fulltrúa í þeim hópi.

4.2 Starfshættir sérfræðipjónustu

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
xiii. Að lokinni endurskoðun þarf að kynna verkferla og verklagsreglur fyrir starfsmenn og foreldra.	<i>Starfsfólk skóla segir þörf á kynningum.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kynna verkferla og verklag að lokinni endurskoðun 	<ul style="list-style-type: none"> Fari í kynningu í starfsáætlun grunnskóla fyrir skólaárið 2015-2016.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Líkt og fyrr hefur verið haldið fram hér í aðgerðaáætluninni er umfang sérfræðipjónustunnar umfangsmikið og kynning á henni í einu lagi ekki verið sérstaklega viðhöfð fram að þessu – enda ekki sérstök krafa um það í regluverkinu. Afmarkaðir þjónustuþættir hafa verið kynntir eins og þörf hefur verið talin á á hverjum tíma og er raunhæfara verkefni því stöðugt er verið að endurskoða verklag og verkferla.
- Verklag og og verklagsferlar sérfræðipjónustunnar hefur verið í endurskoðun í nokkurn tíma, m.a. út frá breytingum sem urðu á lagaumhverfi hennar síðustu ár. Verklagsreglur hafa verið endurskoðaðar og ekki er séð fyrir endann á því, þ.e. verklagsreglur taka til marga þátta og aðeins er lokið endurskoðun á hluta þeirra því nýjar kröfur regluverksins eru þar talsverðar. Því hefur kynning á þeim beðið sömuleiðis. En ítarleg vinna er í gangi um endurskoðun samhliða því að sinna þjónustunni.

Staða haustið 2015:

- Kynning á sérfræðipjónustunni, sérstaklega verklagi en ekki öllum verklagsreglum, er tilbúin haustið 2015 fyrir grunnskóla. Það er sérstök kynning sem fer í starfsáætlanir grunnskólanna sem nú eru í vinnslu fyrir skólaárið 2015-2016. Samhliða því er eftir að ákveða hvort þörf verði á frekari kynningum fyrir foreldrahópinn almennt í formi kynninga augliti til auglitis en látið duga vinna með einstaka foreldrum eftir því sem við á.
- Í undirbúningi er frekari vinna með fulltrúum foreldra í skóla- og foreldraráðum og stjórnnum foreldrafélaga sem ekki er séð fyrri endann á.
- Jafnframt er unnið í því að yfirfara verklagsreglur sem tilheyra sérfræðipjónustunni og ólokið er endurskoðun á. Stefnt er að því að þeirri endurskoðun ljúki á skólaárinu 2015-2016.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
xiv. Efla forvarnir í skólstarfi enn frekar.	<i>Gera má betur en óljóst hvað það er sem gera má betur.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Forvarnir í skólstarfi fái áfram forgang í starfsháttum sérfræðipjónustunnar. 	<ul style="list-style-type: none"> Forvarnir eru í gangi og forgangsörðun breytist við nýjar aðstæður.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Sérfræðipjónustan hefur lagt miklar áherslu á forvarnir hin síðustu, bæði almennar og sértækar. Sértækar forvarnir hafa alltaf verið verkefni sérfræðipjónustunnar, þ.e. koma sem mest í veg fyrir námsvanda hjá nemendum með viðeigandi stuðningi. Augljóst dæmi um slíkt er tilurð PMTO, með sérstakri áherslu á SMT-skólafærni, í því að draga sem mest úr hegðunarvanda nemenda svo tíminn í skólanum nýtist sem best í námi. Almennar forvarnir eru hins vegar nýrri á nálinni í því að skilgreina þær hluta af sérfræðipjónustunni. Þar hafa forvarnir ofbeldis verið ofarlega á dagskrá skólstarfsins síðustu árin, ekki síst forvarnir gegn einelti og kynferðislegu ofbeldi. Á þeim grunni hefur sérfræðipjónustan verið að vinna drög að forvarnaviðmiðum í ljósi nýrrar aðalnámskrár.
- Ákveðinn vandi hér er afmörkun á orðinu „forvarnir“ sem hlotið hefur mjög almenna skírskotun í samfélagsumræðunni, nær nánast til allra hluta. Sérfræðipjónustan hefur skipt verkefnum sínum í tvennt, faghluta (náms- og þroskavandi með viðeigandi aðgerðum) og forvarnahluta (þrjú megin svið

sem eru náttúrulegar (ytri vá náttúru í íslensku samhengi), félagslegar (ofbeldi af ýmsu tagi í skóla og samfélagi) og persónulegar (lýðheilsa, sjálfsrækt og fíknivarnir). Handbók sérfræðipjónustunnar um forvarnir í skólastarfi er langt komin í vinnslu og heldur enn áfram

Staða haustið 2015:

- Forvarnir í skólastarfi halda stöðugt áfram. Forvarnarmið sérfræðipjónustunnar eru enn í smíðum og óljóst hvenær þeim lýkur. Á skólaárinu 2014-2015 jukum við fræðslu til foreldra með nýjum áherslum, þ.e. ný fræðsla um kvíða ungra barna (Litlir, klókir krakkar).
- Handbók um starfsviðmið forvarna í skólastarfi er enn í mótun og hefur verið frá árinu 2010.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
xv. Huga að forvörnum fyrir nemendur af erlendu bergi sérstaklega.	<i>Engar sérstakar röksemdir studdu þessa tillögu.</i>	• Málefni nemenda af erlendu bergi í sérstöku vinnuferli	• Vinna í gangi en engin sérstök átök í gangi.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Málefni nemenda af erlendu bergi hafa verið til umfjöllunar í bæjarkerfinu síðustu ár, bæði innan fræðslupjónustu og fjölskyldupjónustu. Árið 2013 voru lagðar fram tillögur um frekari þjónustu sem að hluta til tóku gildi árið 2014. Málefni erlendra nemenda eru því í skoðun. Nauðsynlegt er að auka þjónustu við erlenda nemendur og hugsanlega er því þörf aukins fjármagn til þess, þ.e. erfitt er að koma við auknum stuðningi nema með auknum séraðgerðum og þá frekar sérhæfðum en almennum.
- Nauðsynlegt er að skilgreina, á landsvísu frekar en staðbundið, sérstakar forvarnir sem þörf er fyrir nemendur af erlendu bergi og samhæfa slíkt á landsvísu frekar en að ætla einstaka sveitarfélögum að ákveða slíkt. Hver er sérvandi þeirra sem forvarnir þurfa að fást við? Ónóg félagsleg þátttaka (t.d. í tómstundastarfi) vegna fátæktar eða annarra þátta? Verða fyrir ofbeldi (rasistaviðbrögð)? Líklegri til að verða fíkn (tóbaks, áfengis, eiturlyfja) að bráð? Verkefnið er samfélagslegt, ekki bara sveitfélags heldur einnig ríkis og félagsamtaka.

Staða haustið 2015:

- Stofnaður hefur verið af fjölskylduráði bæjarins sérstakur samráðshópur um málefni erlendra íbúa þar sem nemendur í leik- og grunnskólum eru sérstakur hópur sem er í forgrunni. Fræðslupjónustan hefur fulltrúa í þeim hópi. Þá er fjölgun nemendu af erlendu bergi í grunnskólum haustið 2015. Skólaárið 2014-2015 voru 7% nemenda grunnskólanna af erlendu bergi, tvítýngdir, og inn í 1. bekk skráðust 14% nemenda tvítýngdir en 7% þeirra sem luku náminu síðasta skólaár. Svo tvítýngdir nemendur grunnskólanna eru nú 8% nemenda. Á næstu árum má því búast við talsverðri fjölgun tvítýngdra nemenda í grunnskólunum svo áætla má að þeir verði 10-15% nemendafjöldans með þörfum um frekari stuðning í námi. Hvernig á að bregðast við því?

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðipjónustu	Staða máls haustið 2015
xvi. Auka eftirfylgni og mat á árangri í vægari málum.	<i>Frá starfsfólki og foreldrum í leikskóla kom þetta sjónarmið fram í rýnihópi.</i>	• Skoðað verði með matskerfi á árangri sérfræðipjónustunnar.	• Enn í skoðun.

Sjónarmið sérfræðipjónustunnar:

- Það er eðli starfshátta í sérfræðipjónustunni að málum er fylgt eftir meðan talin er á því þörf. Málum lýkur þegar nemandi lýkur grunnskóla eða fyrir ef samstaða er um að ekki sé þörf fyrir aðkomu sérfræðipjónustu að einstaka málum, þ.e. teymisvinnu lýkur í mörgum tilvikum. Á móti kemur að ekki

er lagt formlegt mat á hvert einstakt mál og því lokið með afgreiðslu um mat á stöðu þess og árangri á samhæfðan eða staðlaðan hátt. Slíkt kerfi höfum við ekki útbúið og vitum heldur ekki til þess að slíkt sé til á Íslandi eða sérfræðiþjónusta nokkurs sveitarfélags geri það. Hefur ríkisvaldið einhver mælitæki hér til stuðnings?

- Þaðer sjónarmið sérfræðiþjónustu að máli á ekki að vera lokið fyrr en lagt hefur verið það mál á það að ekki sé þörf frekari aðkomu sérfræðiþjónustunnar að því, hvort heldur innan skóla eða frá hendi Skólaskrifstofu (svo lok máls getur verið tvískipt, ýmist af Skólaskrifstofu og/eða skóla).

Staða haustið 2015:

- Innan sérfræðiþjónustunnar var sérstaklega farið yfir mál allra nemenda sem koma inn á borð Skólaskrifstofunnar skólaárið 2014-2015 og metin staða og þörf fyrir þjónustu skólaárið 2015-2016.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfunda að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðiþjónustu	Staða máls haustið 2015
xvii. Sveitarfélagið skoði aðkomu sína að almennri ráðgjöf og fræðslu til foreldra.	<i>Fáir foreldrar sammála því að sérfræðiþjónustan styddi vel við foreldra.</i>	• Skoðað verði almennt hvaða þjónustu sérfræðiþjónustan eigi að gegna í almennri ráðgjöf og fræðslu til foreldra.	• Enn í skoðun.

Sjónarmið sérfræðiþjónustunnar:

- Það hefur verið meginsjónarmið í skólastarfi leik- og grunnskóla að það sé starfsfólk skólanna sem eigi samskipti og tengsl við foreldra nemenda og fæstir þeirra tilheyra „sérfræðiþjónustunni“. Í dag fer þar margvísleg ráðgjöf og fræðsla í gegnum daglega starfshætti skólanna, s.s. í gegnum dagleg samskipti, tölvupóst, heimasíðu og fræðslufundi. Það er álitnið að það fyrirkomulag sé heppilegt í stöðunni.
- Hvað varðar aðkomu sérfræðiþjónustunnar að almennri ráðgjöf og fræðslu til foreldra hefur það verið meginsjónarhorn hennar að hún styður við skólanna þar á margvíslegan hátt. Kannski helst með því að leggja skólunum stundum til fræðsluerindi og ráðgjafa eftir því sem við á, sérstaklega þegar þörf hefur verið talin að bregðast við sérstökum aðstæðum á hverjum stað eða í sveitarfélaginu. Það hefur verið sýn sérfræðiþjónustunnar að ráðgjöf til foreldra gerist mest í einstaka málum í því að stofnuð sé vinnuteymi með foreldrum nemenda sem eiga í miklum vanda. Slík teymi hittast reglulega, ákveða aðgerðir, samhæfa vinnu, vísa á frekari þjónustu og styðja við foreldra á sem mögulega flestan hátt. Við höfum ekki skráð fjölda slíkra vinnuteyma en á síðasta skólaári komu mál nálægt 80 grunnskólabarna inn að borð sérfræðiþjónustunnar á Skólaskrifstofunni. Um mörg þeirra eru starfandi vinnuteymi til skemmri eða lengri tíma.
- Sömuleiðis fer margvísleg samræða og ráðgjöf fram á milli skóla og foreldrafélags skóla sem ræðst af aðstæðum hverju sinni. T.d. komi fram aukning í drykkju unglunga fram í skóla er farið í aðgerðir saman af skóla og foreldrafélagi og þar eru t.d. nýtt opinber gögn og mælingar.

Staða haustið 2015:

- Ekki hafa verið teknar neinar sérstakar ákvarðanir um nýja ferla í ráðgjöf og almennri fræðslu til foreldra frá sérfræðiþjónustunni og óljóst hvaða áherslur ættu að vera þar.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfunda að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðiþjónustu	Staða máls haustið 2015
xviii. Sérfræðiþjónustan skilgreini stuðning sinn við foreldrafélög, foreldra-, og skólaráð skólanna.	<i>Það þurfi að kynna umræddum aðilum þjónustu því þeir hafi lögbundin hlutverk.</i>	• Ekki neitt verið ákveðið hér.	• Óbreytt.

Sjónarmið sérfræðiþjónustunnar:

- Í 13. gr. reglugerðar um sérfræðiþjónustu við leik- og grunnskóla nr. 584/2010 er kveðið á um ráðgjöf og stuðning sérfræðiþjónustu við vettvanga foreldra í skólastarfi „vegna lögbundinnar starfsemi þeirra“. Ekki liggur ljóst fyrir hvers eðlis umrædd ráðgjöf og stuðningur þarf að vera hér. Verkefni sem skilgreind sem hluti skólaráðs (8. gr. grunnskólalaga) tengjast ekki sérfræðiþjónustu, foreldraráði leikskóla (11. gr. leikskólalaga) eða foreldrafélögum (10. gr. leikskólalaga og í 9. gr. grunnskólalaga) eiga ekki beina tengingu við sérfræðiþjónustu sveitarfélags. Erfitt er því að sjá í hverju sérfræðiþjónustan eigi að skilgreina sérstaklega stuðning sinn við umrædda aðila þar sem þeir hafa engin bein tengsl við sérfræðiþjónustuna heldur almenna starfs- og rekstarþætti.
- Sérfræðiþjónustan lýtur samt svo á að umræddir aðilar eigi að fá stuðning og ráðgjöf almennt séð, t.d. sem snýr að skólanámskrám og starfsáætlunum, sem þurfi að skilgreina sérstaklega. Enn sem komið er séu þessi viðfangsefni í mótun og því sé enn í mótun hver stuðningur á að vera við ofangreind ráð og félög.
- Umrætt atriði um þjónustu við foreldra snýr frekar að „skólaþjónustu“ er „sérfræðiþjónustu“ sem einnig er í skoðun gagnvart foreldrum af sveitarfélaginu.

Staða haustið 2015:

- Málið er í skoðun, vinnslu.

Aðgerð til úrbóta samkvæmt skýrslu	Röksemd skýrsluhöfundu að séð verður	Úrbótaverkefni sérfræðiþjónustu	Staða máls haustið 2015
xix. Frekari stuðningur við foreldrastarf í gegnum formlegt samráð.	<i>Fræðsla er veitt sé hennar óskað og meiri ætti að vera af slíku?</i>	• Ekkert.	• Óbreytt.

Sjónarmið sérfræðiþjónustunnar:

- Það er megin sjónarmið sérfræðiþjónustunnar hér að veita stuðning ef óskað er en ekki að skilgreina hann sjálfur að eigin frumkvæði. Foreldrar og félögforeldra ættu að hafa hér frekari virni.

Staða haustið 2015:

- Ekkert sérstakt í stöðunni.

4. LOKAORÐ

Umfang viðfangsefnisins „sérfræðipjónusta við leik- og grunnskóla“, sem skólamiðuð þjónusta sveitarfélaga við börn og starfsfólk leik- og grunnskóla, er engin veginn fullkomlega ljóst, skýrt eða mjög afmarkað út frá regluverki umræddra skólastiga. Í því felst að verkefni og starfshættir sérfræðipjónustu eru alls ekki bundnir eða staðlaðir sem gerir það að verkum að líklegt er að „sérfræðipjónusta“ starfar á ólíka vegu eftir sveitarfélögum, þ.e. aðstæðum af ýmsu tagi sem ýmist mætti skilgreina sem „innri“ og „ytri“ aðstæður. Líklegt má telja að regluverkið sem slíkt feli þrátt fyrir það í sér að „nemendur“ séu nokkuð skýrt afmarkaður hópur þótt viðbótin „með sérþarfir“ gefi til kynna að margbreytileika þarf í þjónustu við þá sem erfitt er að „staðla“. Sérfræðipjónustan hefur fengið ítarlegri verkefni með nýju regluverki fyrir skólastigin tvö en áður án þess að sýnilegt hafi verið að sveitarfélögin fengju sérstakt fjármagns til slíks í samhengi við endurskoðun regluverksins með lögunum frá árinu 2008.

Sérfræðipjónusta við leik- og grunnskólanemendur í skólum sveitarfélagsins Hafnarfjarðar hefur lagt áherslu á að mæta margvíslegum þörfum, nemenda, foreldra og starfsmanna, bæði almennum og sértækum. Þannig sé stöðugt verið að þróa þjónustu út frá þeim fjárhagslegu forsendum sem bæjarfélagið leggur sárfræðipjónustunni til árlega. Þjónustan hefur miðað að því að samhæfa stöðugt betur vinnu um einstaka nemendur og leggja aukna rækt á teymisvinnu og almenna fræðslu, til starfsmanna sérstaklega, og þá út frá sjónarmiðum forvarna aðallega. Innan sérfræðipjónustunnar hefur áherslan verið lögð á að endurskoða verklag og verkferla í ljósi nýs regluverks. Sömuleiðis að auðvelda aðgengi að þjónustunni. Úttekt ráðuneytis teljum við samt vera gerða „á miðri leið“, þ.e. innleiðingu regluverksins er ekki lokið. T.d. er það fyrst skólaárið 2015-2016 sem aðalnámskrá grunnskóla tekur að fullu gildi. Enn eru verkefni í vinnslu og þar fyrir utan eru starfshættir sífellt í umræðu og endurskoðun.

Að því sögðu er ekki verið að „afsaka“ að ekki sé búið að innleiða eða taka í noktun nýja verkferla fyrir „alla“ þætti sérfræðipjónustunnar enn sem komið er og úttekt ráðuneytisins ber að einhverju leyti vott um. En hve mikið er eftir er erfitt að segja því úttektin byggir ekki á neinum viðmiðum, raunhæfum eða óraunhæfum, um hver eða hvernig framkvæmd sérfræðipjónustu eigi að vera. Í ljósi þess verður að telja að það sé matsatriði hvernig sérfræðipjónusta er talin standa og sinna verkefnum sínum – og skýrslan umrædda gefur kannski ekki skýrt til kynna stöðuna í Hafnarfirði (mjög góð, góð, fullnægjandi að hluta eða mikilla umbóta þörf á öllum sviðum). Það er þó mat okkar, sem fagfólks með stjórnunarlega verkefnaábyrgð á sérfræðipjónustu við leik- og grunnskóla í Hafnarfirði, að mikil fagleg ábyrgð er lögð í verklag og verkferla hennar til að sérfræðipjónustan standi undir nafni og sinni vel verkefnum sínum. Umfang þjónustunnar er þó takmarkað af þeim fjárheimildum sem veittar eru til hennar árlega í fjárhagsáætlunum bæjarins og framkvæmdin tekur mið af faglegri getu innan þess. Sérfræðipjónustan leggur metnað sinn í að starfshættir hennar séu í samræmi við regluverkið, verklagið beri vott um fagmennsku og framkvæmdin skili árangri fyrir skjólstæðinga hennar, hvort sem það eru nemendur, foreldrar eða starfsfólk skólanna. Öðru vísi erum við ekki sátt við stjórnunarþátt okkar á sérfræðipjónustu við leik- og grunnskóla Hafnarfjarðarbæjar.

Hafnarfirði 31. ágúst 2015.

Eiríkur Þorvarðarson, deildarstjóri sálfræði- og talmeinaþjónustu

Jenny Dagbjört Gunnarsdóttir, þróunarfulltrúi leikskóla

Vigfús Hallgrímsson, þróunarfulltrúi grunnskóla